
Bűnüldözési célú adatkezelés – releváns EU jogforrások, az EU rendszereinek interoperabilitása

Jánosi Andrea*

Az EU bel- és igazságügy területén működő információs rendszereink interoperabilitása ma már nem csupán vízió. 2019-ben két rendeletet fogadtak el az interoperabilitás jogi kereteinek megteremtése érdekében. Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa, hogyan jelent meg az ezen a területen működő információs rendszerek interoperabilitásának gondolata és koncepciója a különböző uniós jogi dokumentumokban, valamint áttekintést ad a jelenlegi interoperabilitási keretrendszer alapvető elemeiről.

Kulcsszavak: interoperabilitás, bel- és igazságügyi együttműködés, információs rendszerek, interoperabilitási elemek

Criminal Data Management – Relevant sources of EU law, Interoperability of EU Information Systems

Interoperability of information systems on Justice and Home Affairs is not just a vision anymore. In 2019 two regulations were adopted in order to create the legal framework of interoperability. The purpose of this study is to present how the idea and concept of interoperability of JHA information systems appeared in different EU legal documents as an objective and to give an overview about the core elements of the current interoperability framework.

Keywords: interoperability, Justice and Home Affairs, information systems, interoperability components

<https://doi.org/10.32980/MJSz.2022.5.2194>

1. Bevezető gondolatok

habár az interoperabilitás fogalmát napjainkban – mint elérendő célt – viszonylag gyakran megtaláljuk a különböző uniós dokumentumokban, ennek ellenére a definíciója nem pontosan tisztázott. Egyes megközelítések szerint az interoperabilitás akként írható le, mint *"egy információs rendszer azon képessége, hogy adatot cseréljen, valamint lehetővé tegye az információmegosztást egy technikailag eltérő információs rendszerrel, továbbá felhasználja a kicserélt információkat"*.¹ Más

* Adjunktus, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Bűnügyi Tudományok Intézete, Büntető Eljárásjogi és Büntetés-végrehajtási Jogi Intézeti Tanszék. A kézirat lezárásának időpontja 2021. szeptember 30.

¹ GALLI, Francesca: *Interoperable Law Enforcement Cooperation Challenges in the EU Area of Freedom,*

tanulmányok az interoperabilitás alapjogi aspektusaira hívják fel a figyelmet.² Így például: "az interoperabilitás fokozni fogja a migrációs ügynökségek, a rendőrségi erők és az igazságügyi szervek közötti együttműködést és hatékonyságot," de "megfelelő biztosítékok nélkül az alapvető jogok elleni veszélyes eszközzé válhat."³

Jelen tanulmány célkitűzése annak ismertetése, hogy az információs rendszerek interoperabilitásának gondolata hogyan jelent meg az EU bel- és igazságügyi együttműködéssel összefüggő joganyagában és bemutatja a jelenlegi interoperabilitási keretrendszer alapvető elemeit.

2. Az interoperabilitás jogi háttere⁴

2005-től kezdődően a bel- és igazságügyi információs rendszerek interoperabilitásának gondolata egyre gyakrabban merült fel az EU politikáiban, s ez a gondolat, mint célkitűzés több uniós dokumentumban is deklarálásra került. Így például a Bizottság 2005-ben közleményt adott ki az európai adatbázisok közötti hatékonyság fokozásáról, interoperabilitásuk javításáról és szinergiahatásairól a bel- és igazságügyi együttműködés területén.⁵ A dokumentum bemutatta, hogy az akkor működő információs rendszerek – így: a második generációs Schengeni Információs Rendszer, (SIS II),⁶ a Vízum Információs Rendszer (VIS)⁷ és az Eurodac⁸ – hogyan

Security and Justice. EUI Working Papers, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, 2019, p. 2.

² CARRERA, Sergio – STEFAN, Marco – CORTINOVIS, Roberto – LUK, Ngo Chun: *When mobility is not a choice. Problematising asylum seekers' secondary movements and their criminalisation in the EU*. CEPS Paper, 2019, p. 16.

<https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2019/12/LSE2019-11-RESOMA-Policing-secondary-movements-in-the-EU.pdf> [20.08.2021].

³ BLASI CASAGRAN, Cristina: *Fundamental Rights Implications of Interconnecting Migration and Policing Databases in the EU*. *Human Rights Law Review*, Volume 21, Issue 2, June 2021, p. 434.

⁴ A jelen bekezdésben foglalt megállapítások alapjául szolgált:

JÁNOSI Andrea: *The need for interoperability between EU information systems in the area of police and judicial cooperation in criminal matters*. *Ügyészeti Szemle*, 2020/3, 61-81. o.

⁵ A Bizottság Közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek az európai adatbázisok közötti hatékonyság fokozásáról, interoperabilitásuk javításáról és szinergiahatásairól a bel- és igazságügyi együttműködés területén. COM/2005/0597 végleges. A továbbiakban: COM/2005/0597 végleges.

⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 1987/2006/EK rendelete (2006. december 20.) a Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról. HL L 381., 2006.12.28., 4-23. o.

A Tanács 2007/533/IB határozata (2007. június 12.) a Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról. HL L 205., 2007.8.7., 63-84. o.

Az Európai Parlament és a Tanács 1986/2006/EK rendelete (2006. december 20.) a járművek forgalmi engedélyének kiadására hatáskörrel rendelkező tagállami szolgálatoknak a Schengeni Információs Rendszer második generációjához (SIS II) való hozzáféréséről. HL L 381., 2006.12.28., 1-3. o.

2010/261/: A Bizottság határozata (2010. május 4.) a központi SIS II és a kommunikációs infrastruktúra működtetésére vonatkozó biztonsági tervről. HL L 112., 2010.5.5., 31-37. o.

⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 767/2008/EK rendelete (2008. július 9.) a vízuminformációs rendszerről (VIS) és a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumokra vonatkozó adatok tagállamok közötti cseréjéről (VIS-rendelet). HL L 218., 2008.8.13., 60-81. o. (Továbbiakban: VIS-rendelet).

⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 603/2013/EU rendelete (2013. június 26.) a harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti

járolhatnak hozzá még hatékonyabban a személyek szabad mozgásával összefüggő politikákhoz, illetve milyen módon támogathatják a terrorizmussal és a súlyos bűncselekményekkel szembeni küzdelmet. Emellett felhívta a figyelmet az egyes információs rendszerek gyengeségeire, valamint javaslatokat tett azok megoldására is.⁹ Ez a dokumentum azonban kissé vitatható módon tartalmazta az interoperabilitás fogalmát, amelyre az Európai Adatvédelmi Biztos észrevételeiben is reflektált.¹⁰

Az interoperabilitási rendeletekre vonatkozó javaslatok megjelenéséig az interoperabilitás megteremtésének gondolata az alábbi eseményeken és dokumentumokban is megjelent:

- Következtetések a terrorizmus elleni küzdelemről.¹¹
- Az Európai Tanács 2015. december 17-18. napján tartott ülésének következtetései.¹²
- Az Európai Unió bel- és igazságügyi minisztereinek és az uniós intézmények képviselőinek közös nyilatkozata a 2016. március 22-i brüsszeli terrorista merényletek kapcsán.¹³
- A határigazgatás és a biztonság erősítését szolgáló, szilárd és intelligens információs rendszerekről szóló közlemény.¹⁴
- A bel- és igazságügyi területen alkalmazott információcseré és információkezelés javítására irányuló ütemterv.¹⁵
- Bizottság határozata az információs rendszerekkel és interoperabilitással foglalkozó magas szintű szakértői csoport létrehozásáról.¹⁶

kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról szóló 604/2013/EU rendelet hatékony alkalmazása érdekében az ujjlenyomatok összehasonlítását szolgáló Eurodac létrehozásáról, továbbá a tagállamok bűnüldöző hatóságai és az Europol által az Eurodac-adatokkal való, bűnüldözési célú összehasonlítások kérelmezéséről, valamint a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség nagyméretű IT-rendszereinek üzemeltetési igazgatását végző ügynökség létrehozásáról szóló 1077/2011/EU rendelet módosításáról. HL L 180., 2013.6.29., 1-30. o. (Továbbiakban: Eurodac-rendelet).

⁹ COM/2005/0597 végleges.

¹⁰ European Data Protection Supervisor: Comments on the Communication of the Commission on interoperability of European databases. Brussels, 10th March 2006.

https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/06-03-10_interoperability_en.pdf [11.07.2021].

¹¹ Az Európai Unió Tanácsa és a Tanács keretében üléselő tagállamok által elfogadott következtetések a terrorizmus elleni küzdelemről. (2015. november 20.).

<https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2015/11/20/jha-conclusions-counter-terrorism/> [11.07.2021].

¹² European Council meeting (17th and 18th December 2015) – Conclusions. EUCO 28/15.

<https://www.consilium.europa.eu/media/21669/201512-euco-conclusions.pdf> [11.07.2021].

¹³ Az Európai Unió bel- és igazságügyi minisztereinek, valamint az uniós intézmények képviselőinek közös nyilatkozata a 2016. március 22-i brüsszeli terrorista merényletek kapcsán (2016. március 24.)

<https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2016/03/24/statement-on-terrorist-attacks-in-brussels-on-22-march/> [11.07.2021].

¹⁴ A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a határigazgatás és a biztonság erősítését szolgáló, szilárd és intelligens információs rendszerek. COM/2016/0205 végleges.

¹⁵ Ütemterv a bel- és igazságügyi területen alkalmazott információcseré és információkezelés javítására, beleértve az interoperabilitást biztosító megoldásokat is. Brüsszel, 9368/1/16, 2016. június 6.

<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9368-2016-REV-1/hu/pdf> [11.07.2021].

¹⁶ A Bizottság határozata (2016. június 17.) az információs rendszerekkel és interoperabilitással foglalkozó magas szintű szakértői csoport létrehozásáról. HL C 257., 2016.7.15., 3-6. o. 2-3. cikkek

- Az Európai Tanács 2016. december 15. napján tartott ülésének következtetései.¹⁷
- A Bizottság Közleménye – Hetedik eredményjelentés a hatékony és valódi biztonsági unió megvalósításáról.¹⁸
- Magas szintű szakértői csoport jelentése az információs rendszerekről és interoperabilitásról.¹⁹
- Az Európai Tanács 2017. június 22-23. napján tartott ülésének következtetései.²⁰

A közös megállapítása ezeknek a dokumentumoknak, illetve következtetéseknek egyértelműen az volt, hogy az együttműködést az információ- és adatcsere javításával még jobban fokozni kell, amelynek kulcsfontosságú eszköze az interoperabilitás megteremtése.

2017. december 17-én a Bizottság két interoperabilitási rendelet javaslatot fogadott el. Az első javaslat az uniós információs rendszerek közötti interoperabilitás kereteinek megállapítására irányult a határok és vízumügy,²¹ míg a másik a rendőrségi és igazságügyi együttműködés, menekültügy és migráció területén.²² A javaslatokat számos kritika követte. Ilyen észrevételt tartalmazó véleményt tett közzé az európai adatvédelmi biztos²³, az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA)²⁴,

¹⁷ European Council meeting (15th December 2016) – Conclusions. Brussels, EUCO 34/16, 15th December 2016.

<https://www.consilium.europa.eu/media/21929/15-euco-conclusions-final.pdf> [11.07.2021].

¹⁸ A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak Hetedik eredményjelentés a hatékony és valódi biztonsági unió megvalósításáról. COM/2017/0261 végleges.

¹⁹ High-level expert group on information systems and interoperability. Final Report. May 2017.

<https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=32600&no=1> [11.07.2021].

²⁰ European Council meeting (22nd and 23rd June 2017) – Conclusions. EUCO 8/17. Brussels, 23rd June 2017.

<https://www.consilium.europa.eu/media/23985/22-23-euco-final-conclusions.pdf> [11.07.2021].

²¹ Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete az uniós információs rendszerek közötti interoperabilitás kereteinek megállapításáról (határok és vízumügy), valamint a 2004/512/EK tanácsi határozat, a 767/2008/EK rendelet, a 2008/633/IB tanácsi határozat, az (EU) 2016/399 rendelet és az (EU) 2017/2226 rendelet módosításáról. COM/2017/0793 final - 2017/0351 (COD)

²² Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete az uniós információs rendszerek közötti interoperabilitás kereteinek megállapításáról (rendőrségi és igazságügyi együttműködés, menekültügy és migráció). COM/2017/0794 final - 2017/0352 (COD)

²³ EDPS Opinion 4/2018 on the Proposals for two Regulations establishing a framework for interoperability between EU large-scale information systems. 16th April 2018.

https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/2018-04-16_interoperability_opinion_en.pdf [11.07.2021].

Press release. EDPS/2018/04. EDPS calls for wider debate on the future of information sharing in the EU.

https://edps.europa.eu/sites/edp/files/edpsweb_press_releases/edps-2018-04-interoperability_en.pdf [11.07.2021].

WAHL, Thomas: EDPS Further Critical to Interoperability. *Eucrim* 1/2018, p. 20.

<https://eucrim.eu/news/edps-further-critical-interoperability/> [11.07.2021].

²⁴ Interoperability and fundamental rights implications. Opinion of the European Union Agency for Fundamental Rights. Vienna, 11th April 2018.

RIEHLE, Cornelia: FRA Opinion on Interoperability. *Eucrim* 1/2018, p. 21.

<https://eucrim.eu/news/fra-opinion-interoperability/> [11.07.2021].

valamint a 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport (WP29)²⁵. Ezek alapján a Bizottság 2018. június 13-án két módosító javaslatot adott ki.²⁶ A rendeleteket²⁷ számos tanácskozás, módosítás és korrekció után végül 2019. május 20-án fogadták el.

3. Az interoperabilitás megteremtésének koncepciója és az interoperabilitási keretrendszer struktúrája

3.1. Az interoperabilitási keretrendszer hatálya – az érintett információs rendszerek.²⁸ Az említett rendeletek közös célja egy olyan keretrendszer kialakítása, amely alkalmas a VIS, a SIS, az Eurodac, illetve további három, fejlesztés alatt álló központosított információs rendszer – így: (1) a határregisztrációs

²⁵ WAHL, Thomas: Data Protection Experts Give Critical Statement on Planned Interoperability. *Eucrim* 1/2018, p. 21.
<https://eucrim.eu/news/data-protection-experts-give-critical-statement-planned-interoperability/> [11.07.2021].

Article 29 Data Protection Working Party. Opinion on Commission proposals on establishing a framework for interoperability between EU information systems in the field of borders and visa as well as police and judicial cooperation, asylum and migration. Adopted on 11th April 2018. IV. Conclusion. pp. 20-22.
https://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=624198 [11.07.2021].

²⁶ Módosított javaslat az Európai Parlament és Tanács rendelete az uniós információs rendszerek közötti interoperabilitás kereteinek megállapításáról (határok és vízumügy), valamint a 2004/512/EK tanácsi határozat, a 767/2008/EK rendelet, a 2008/633/IB tanácsi határozat, az (EU) 2016/399 rendelet, az (EU) 2017/2226 rendelet, az (EU) 2018/XX rendelet [ETIAS-rendelet], az (EU) 2018/XX rendelet [a határforgalom-ellenőrzés területén a SIS alkalmazásáról szóló rendelet] és az (EU) 2018/XX rendelet [az eu-LISA rendelet] módosításáról. COM/2018/478 végleges.

Módosított javaslat az Európai Parlament és Tanács az uniós információs rendszerek közötti interoperabilitás kereteinek megállapításáról (rendőrségi és igazságügyi együttműködés, menekültügy és migráció), valamint [az (EU) 2018/XX rendelet [az Eurodac-rendelet],] az (EU) 2018/XX rendelet [a bűnüldözés területén a SIS-ről szóló rendelet], az (EU) 2018/XX rendelet [az ECRIS-TCN rendelet] és az (EU) 2018/XX rendelet [az eu-LISA rendelet] módosításáról. COM/2018/480 végleges.

²⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/817 rendelete (2019. május 20.) az uniós információs rendszerek közötti interoperabilitás kereteinek megállapításáról a határok és a vízumügy területén, továbbá a 767/2008/EK, az (EU) 2016/399, az (EU) 2017/2226, az (EU) 2018/1240, az (EU) 2018/1726 és az (EU) 2018/1861 európai parlamenti és tanácsi rendelet, valamint a 2004/512/EK és a 2008/633/IB tanácsi határozat módosításáról. HL L 135., 2019.5.22., 27-84. o. (Továbbiakban: 2019a rendelet)
Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/818 rendelete (2019. május 20.) az uniós információs rendszerek közötti interoperabilitás kereteinek megállapításáról a rendőrségi és igazságügyi együttműködés, a menekültügy és a migráció területén, valamint az (EU) 2018/1726, az (EU) 2018/1862 és az (EU) 2019/816 rendelet módosításáról. HL L 135., 2019.5.22., 85-135. o. (Továbbiakban: 2019b rendelet)

WAHL, Thomas: Works on Interoperability of EU Information Systems Can Start – Legal Framework Established. *Eucrim* 2/2019, pp. 103-104.
<https://eucrim.eu/news/works-on-interoperability-of-eu-information-systems-can-start/> [11.07.2021].

²⁸ A jelen bekezdésben foglalt megállapítások alapjául szolgál:

JÁNOSI Andrea: A határigazgatási célú uniós információs rendszerek, valamint az utasnyilvántartási adatállományok bűnüldözési célú alkalmazhatósága. *Infokommunikáció és Jog*, 2020/2, 1-12. o.

rendszer²⁹, (2) az Európai Utasinformációs és Engedélyezési Rendszer (ETIAS)³⁰ és az (3) ECRIS-TCN³¹ – közötti interoperabilitás megteremtésére. Emellett az interoperabilitási elemeknek bizonyos mértékben az Europol-adatokat is le kell fedniük. (2019a és 2019b rendeletek (11) Preambulum-bekezdés)

A) VIS

Az Európai Unió Tanácsa 2004. június 8-án fogadta el Vízuminformációs Rendszer létrehozásáról szóló határozatot.³² A rendszer 2011-ben kezdte meg működését, amely az engedéllyel rendelkező nemzeti hatóságok számára lehetővé teszi abba vízumadatok rögzítését és frissítését, valamint az adatok elektronikus úton való megtekintését. (VIS határozat 1. cikk). A VIS célja, hogy megkönnyítse a vízum kérelmekkel és az ezekhez kapcsolódó határozatokkal kapcsolatos adatok tagállamok közötti cseréjét, s ezáltal javítsa a közös vízumpolitika végrehajtását, a konzuli együttműködést és a központi vízumhatóságok közötti konzultációt. (VIS-rendelet 2. cikk és (5) Preambulum-bekezdés)

B) SIS

A Schengeni Információs Rendszer (SIS) egy nagyméretű IT rendszer, amely elengedhetetlen eszköze a közbiztonság és közrend fenntartásának a schengeni térségben. A Schengeni Végrehajtási Egyezmény alapján került sor a létrehozására.³³ A második generációs Schengeni Információs Rendszer (SIS II) 2013. április 9-én kezdte meg a működését. 2018 decemberében az Európai Unió Hivatalos Lapjában a rendszert érintően három új rendeletből álló csomag jelent meg, amely számos technikai és működési fejlesztést vezetett be: (1) a SIS-nek a jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok visszaküldése céljából történő használatáról; (2) a határforgalom-ellenőrzés terén való létrehozásáról, működéséről és használatáról; (3) a rendőrségi együttműködés és a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés terén a SIS létrehozásáról, működéséről és

²⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/2226 rendelete (2017. november 30.) a tagállamok külső határait átlépő harmadik országbeli állampolgárok belépésére és kilépésére, valamint beléptetésének megtagadására vonatkozó adatok rögzítésére szolgáló határregisztrációs rendszer (EES) létrehozásáról és az EES-hez való bűnüldözési célú hozzáférés feltételeinek meghatározásáról, valamint a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény, a 767/2008/EK rendelet és az 1077/2011/EU rendelet módosításáról. HL L 327., 2017.12.9., 20-82. o. (Továbbiakban: EES-rendelet).

³⁰ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1240 rendelete (2018. szeptember 12.) az Európai Utasinformációs és Engedélyezési Rendszer (ETIAS) létrehozásáról, valamint az 1077/2011/EU rendelet, az 515/2014/EU rendelet, az (EU) 2016/399 rendelet, az (EU) 2016/1624 rendelet és az (EU) 2017/2226 rendelet módosításáról. HL L 236., 2018.9.19., 1-71. o. (Továbbiakban: ETIAS-rendelet).

³¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/816 rendelete (2019. április 17.) az Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer kiegészítése érdekében a harmadik országbeli állampolgárokkal és a hontalan személyekkel szemben hozott ítéletekre vonatkozó információval rendelkező tagállamok azonosítására szolgáló központosított rendszer (ECRIS-TCN) létrehozásáról, valamint az (EU) 2018/1726 rendelet módosításáról. HL L 135., 2019.5.22., 1-26. o. (Továbbiakban: ECRIS-TCN rendelet).

³² A Tanács határozata (2004. június 8.) a Vízuminformációs Rendszer létrehozásáról (VIS). HL L 213., 2004.6.15., 5-7. o. (Továbbiakban: VIS határozat).

Az Európai Parlament és a Tanács 767/2008/EK rendelete (2008. július 9.) a vízuminformációs rendszerrel (VIS) és a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumokra vonatkozó adatok tagállamok közötti cseréjéről (VIS-rendelet). HL L 218., 2008.8.13., 60-81. o. (Továbbiakban: VIS-rendelet).

³³ Egyezmény a Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról. HL L 239., 2000.9.22., 19-62. o.

használatáról.³⁴

C) Eurodac

Az Eurodac rendszer az ujjlenyomatadatok 2003 óta működő számítógépes központi adatbázisa, amelyet a 2725/2000/EK rendelet³⁵ alapján hoztak létre. A rendszert 2013-ban átdolgozták abból a célból, hogy működését még hatékonyabbá tegyék, illetve rendezték a bűnüldözési célú hozzáférés feltételeit is. Célja, hogy segítséget nyújtson annak megállapításában, hogy melyik tagállam illetékes az olyan nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálására, amelyet egy harmadik országbeli állampolgár, vagy egy hontalan személy nyújtott be a tagállamok egyikében. Megkönnyíti a nemzetközi védelmet kérelmező személyek és az Unió külső határainak jogellenes átlépése miatt letartóztatott személyek személyazonosságának a megállapítását, valamint annak leellenőrzését, hogy egy tagállam területén jogszerűtlenül tartózkodó harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy kért-e már korábban egy másik tagállamban nemzetközi védelmet. (Eurodac-rendelet 1. cikk (1) bekezdés és (4) Preambulum-bekezdés)

D) Határregisztrációs rendszer (EES)

A határregisztrációs rendszer létrehozásáról szóló rendeletet 2017-ben fogadták el, melynek célja a tagállamok külső határait átlépő harmadik országbeli állampolgárok beutazási és kilépési adatainak nyilvántartása, valamint a határregisztrációs rendszerhez való hozzáférés feltételeinek a meghatározása. A rendszer alapvetően a tagállamok területére rövid távú tartózkodás céljából belépésre jogosult harmadik országbeli állampolgárokra alkalmazandó, illetve emellett az olyan harmadik országbeli állampolgárokra is, akiknek a rövid távú tartózkodás céljából történő beléptetését megtagadták. (EES-rendelet (9) Preambulum-bekezdés és 2. cikk) Feladata a következőképpen terjed ki: (1) rögzíti és tárolja a tagállamok olyan határait átlépő harmadik országbeli állampolgárok belépésének és kilépésének dátumát, idejét és helyét, ahol az EES-t működtetik; (2) kiszámítja az ilyen harmadik országbeli állampolgárok engedélyezett tartózkodásának időtartamát; (3) a tagállamoknak szóló figyelmeztető jelzéseket hoz létre az engedélyezett tartózkodás időtartamának lejártakor; (4) rögzíti és tárolja a rövid távú tartózkodás céljából beutazni kívánó harmadik országbeli állampolgárok beléptetése megtagadásának dátumát, idejét és

³⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1860 rendelete (2018. november 28.) a Schengeni Információs Rendszernek a jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok visszaküldése céljából történő használatáról. HL L 312., 2018.12.7., 1-13. o.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1861 rendelete (2018. november 28.) a határforgalom-ellenőrzés terén a Schengeni Információs Rendszer (SIS) létrehozásáról, működéséről és használatáról, a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény módosításáról, valamint az 1987/2006/EK rendelet módosításáról és hatályon kívül helyezéséről. HL L 312., 2018.12.7., 14-55. o.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1862 rendelete (2018. november 28.) a rendőrségi együttműködés és a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés terén a Schengeni Információs Rendszer (SIS) létrehozásáról, működéséről és használatáról, a 2007/533/IB tanácsi határozat módosításáról és hatályon kívül helyezéséről, valamint az 1986/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet és a 2010/261/EU bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről. HL L 312., 2018.12.7., 56-106. o.

³⁵ A Tanács 2725/2000/EK rendelete (2000. december 11.) a dublini egyezmény hatékony alkalmazása érdekében az ujjlenyomatok összehasonlítására irányuló Eurodac létrehozásáról. HL L 316., 2000.12.15., 1-10. o (Nem hatályos).

helyét, a beléptetést megtagadó tagállami hatóságot és a beléptetés megtagadásának indokait. (EES-rendelet 1. cikk)

E) Európai Utasinformációs és Engedélyezési Rendszer (ETIAS)

Az ETIAS szintén alapvetően határigazgatási célú rendszer, amely várhatóan 2022-ben kezdi meg működését. A létrehozására vonatkozó igény már a Bizottság 2016. évi közleményében is megjelent.³⁶ A rendszer hatálya a vízumkötelezettség alól mentesülő harmadik országbeli állampolgárokra és családtagjaikra terjed ki. Feladata, hogy az abban tárolt, illetve az oda feltöltött információk alapján kerüljön sor egy olyan díjhoz kötött utazási engedély – határozat – kiállítására, amely a tagállamok területére történő beutazásnak egy új feltétele lesz. A rendszer segítségével ugyanis az vizsgálható, hogy az adott személyek jelenléte a tagállamok területén jelent-e bármilyen biztonsági, illegális bevándorlással kapcsolatos vagy magas szintű járványügyi kockázatot, esetleg a jövőben fog-e ilyen kockázatot jelenteni. (ETIAS-rendelet 1. cikk)

F) ECRIS-TCN – harmadik országbeli állampolgárokkal és a hontalan személyekkel szemben hozott ítéleteket tartalmazó Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer

A rendszer megalkotásának indoka az volt, hogy az egyes tagállamokban harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozóan hozott határozatokat más tagállamokban is figyelembe tudják venni új büntetőeljárások során, valamint új bűncselekmények elkövetésének megelőzése érdekében. Érdemes megemlíteni, hogy az eredeti ECRIS rendszer, amely a 2009/315/IB kerethatározat alapján jött létre a tagállami ítéletek cseréjének a biztosítása érdekében, már 2012 óta működik, s eddig is lehetőséget teremtett a tagállamok között harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozóan információcserére, ugyanakkor ez nem bizonyult elég hatékonynak (ECRIS-TCN rendelet (2)-(5) Preambulum-bekezdések) A rendelet hatálya harmadik országok állampolgáira és hontalanokra terjed ki, emellett ugyancsak alkalmazandó az olyan uniós polgárokra is, akik valamely harmadik ország állampolgárságával is rendelkeznek. (ECRIS-TCN rendelet 2. cikk)

3.2. A hatályos interoperabilitási keretrendszer komponensei. Az interoperabilitási rendeletek (2019a és 2019b rendeletek 2. cikk) az interoperabilitási keretrendszer megteremtésével a következőket célozzák:

"(a) külső határokön a határforgalom-ellenőrzések hatékonyságának és eredményességének javítása;

(b) az illegális bevándorlás megelőzéséhez és az ellene folytatott küzdelemhez való hozzájárulás;

(c) hozzájárulás az Unióban a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló uniós térség magas fokú biztonságához, beleértve a tagállamok területén a közbiztonság és a közrend fenntartását és a biztonság védelmét is;

(d) a közös vízumpolitika végrehajtásának javítása;

(e) segítségnyújtás a nemzetközi védelem iránti kérelmek vizsgálatához;

³⁶ Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete az Európai Utasinformációs és Engedélyezési Rendszer (ETIAS) létrehozásáról, valamint az (EU) 515/2014 rendelet, az (EU) 2016/399 rendelet, az (EU) 2016/794 rendelet és az (EU) 2016/1624 rendelet módosításáról. COM/2016/0731 végleges.

(f) hozzájárulás a terrorista bűncselekmények és egyéb súlyos bűncselekmények megelőzéséhez, felderítéséhez és nyomozásához;

(g) a személyazonosságukat igazolni nem tudó ismeretlen személyek vagy természeti katasztrófa, baleset vagy terrortámadás esetén az azonosítatlan emberi maradványok azonosításának elősegítése.”

Az interoperabilitási keretrendszer a következő négy elemet tartalmazná: (1) európai keresőportál (European search portal – ESP); (2) közös biometrikus megfeleltetési szolgáltatás (shared biometric matching service – közös BMS); (3) közös személyazonosítóadat-tár (common identity repository – CIR); és (4) többszörös személyazonosságot felismerő rendszer (multiple-identity detector – MID).

1. Az európai keresőportál (ESP) lehetővé teszi az EES, VIS, ETIAS, Eurodac, SIS, ECRIS-TCN, Europol-adatok és az Interpol-adatbázisok egyidejű lekérdezését az illetékes hatóságok (például: uniós ügynökségek és a tagállamok hatóságai) számára. (2019a and 2019b rendeletek 6. cikk (1) bekezdés) Kizárólag azok a tagállami hatóságok és uniós ügynökségek jogosultak az ESP használatára, amelyek legalább egy uniós információs rendszerhez hozzáféréssel rendelkeznek. (2019a and 2019b rendeletek 7. cikk (1) bekezdés) A lekérdezés alfanumerikus vagy biometrikus adatok ESP-be történő bevitele révén kezdeményezhető. (2019a and 2019b rendeletek 9. cikk (1) bekezdés) A lekérdezésre válaszként az EES, az ETIAS, a VIS, a SIS, az Eurodac, az ECRIS-TCN, a CIR és a MID, valamint az Europol-adatok és az Interpol-adatbázisok rendelkezésre bocsátják az általuk tárolt adatokat. (2019a and 2019b rendeletek 9. cikk (4) bekezdés)
2. A közös biometrikus megfeleltetési szolgáltatás (közös BMS) biometrikus sablonokat tárol és több uniós információs rendszer biometrikus adatokkal történő lekérdezését teszi lehetővé. (2019a and 2019b rendeletek 12. cikk (1) bekezdés) Emellett minden biometrikus sablon tartalmazni fog egy hivatkozást azokra az uniós információs rendszerekre, amelyekben az adott biometrikus adatokat tárolják. (2019a and 2019b rendeletek 13. cikk (2) bekezdés)
3. A közös személyazonosítóadat-tár (CIR) egyéni aktát hoz létre az EES-ben, a VIS-ben, az ETIAS-ban, az Eurodacban vagy az ECRIS-TCN-ben nyilvántartott személyek vonatkozásában. (2019a and 2019b rendeletek 17. cikk (1) bekezdés) A CIR a következő adatokat kezeli: vezetéknev, utónév(ek), születési idő, születési hely, állampolgárság(ok), nem, korábbi nevek, ál- vagy fedőnevek, úti okmányokra vonatkozó adatok. Ezenkívül a CIR tartalmazni fog egy hivatkozást azokra az információs rendszerekre, amelyekhez az imént említett adatok tartoznak. (2019a and 2019b rendeletek 18. cikk (1)-(2) bekezdések) A CIR-hez különböző célokból lehet hozzáférni, így: (1) személyazonosítás céljából; (2) többszörös személyazonosság észlelése céljából; (3) terrorista bűncselekmények vagy egyéb súlyos bűncselekmények megelőzése, felderítése vagy nyomozása céljából.

4. A többszörös személyazonosságot észlelő rendszer (MID) lehetővé teszi a többszörös személyazonosságok észlelését. Létrehozásának célja a CIR működésének, valamint az EES, a VIS, az ETIAS, az Eurodac, a SIS és az ECRIS-TCN céljainak támogatása. (2019a and 2019b rendeletek 25. cikk (1) bekezdés) Mindezek érdekében kapcsolatokat kell létrehoznia a különböző uniós információs rendszerekben tárolt adatok között és azokat nyilvántartania. A MID az egynél több uniós információs rendszerben szereplő személyekre vonatkozó adatok közötti kapcsolatokat tartalmaz. (2019a and 2019b rendeletek (39) Preambulum-bekezdés)

Az interoperabilitási komponensek mellett a rendeletek részletesen szabályozzák az interoperabilitást támogató intézkedéseket is, így: az adatminőséget, az egységes üzenetformátumot (universal message format – UMF) és a jelentések és statisztikák központi adattárát (central repository for reporting and statistics – CRRS) (2019a and 2019b rendeletek 37-39. cikkek) Az egységes üzenetformátum (UMF) feladata, hogy a bel- és igazságügy területén működő információs rendszerek, hatóságok vagy szervezetek között strukturál információcsere valósulhasson meg. (2019a and 2019b rendeletek (50) Preambulum-bekezdés) Emellett részletes adatvédelmi szabályokat is tartalmaz (például: adatkezelőre, adatfeldolgozóra, az adatkezelés biztonságára, biztonsági incidensekre, önellenőrzésre, tájékoztatáshoz való jogra, webportálra stb. vonatkozó rendelkezések).

A rendeletek rögzítik a feladatmegosztást a tagállamok és az EU intézmények között. Eszerint az eu-LISA felelős az interoperabilitási elemek központi infrastruktúrájának műszaki irányításáért, ellátja az interoperabilitási elemek karbantartását és technológiai fejlesztését. A tagállamok felelősek többek között az ESP és a CIR kommunikációs infrastruktúrájához való kapcsolódásért; a meglévő nemzeti rendszereknek és infrastruktúráknak az integrálásáért; a meglévő nemzeti infrastruktúrájuk szervezéséért, irányításáért, működtetéséért és karbantartásáért, valamint annak az interoperabilitási elemekkel való összekapcsolásáért; az adatminőségi követelményeknek való megfelelésért; az egyes uniós információs rendszerek szabályainak való maradéktalan megfelelésért a személyes adatok biztonságának és sértetlenségének biztosítása érdekében; stb. (2019a and 2019b rendeletek 55-56. cikkek) Az Europol többek között ellátja az Europol-adatokra vonatkozó lekérdezések kezelését az ESP-n keresztül. (2019b rendelet 57. cikk) Az ETIAS központi egység feladata a különböző személyazonosságok manuális ellenőrzése, valamint az EES-ben, a VIS-ben, az Eurodacban és a SIS-ben tárolt adatok körében a többszörös személyazonosság észlelését célzó ellenőrzés elvégzése. (2019a rendelet 57. cikk és 2019b rendelet 58. cikk)

4. Záró gondolatok

A bel- és igazságügyi információs rendszerek interoperabilitásának megteremtése, mint célkitűzés már számos uniós dokumentumban deklarálásra került. A két interoperabilitási rendelet elfogadását követően azonban ez nem pusztán vízió többé. Az interoperabilitási keretrendszer műszaki elemei jelenleg fejlesztés alatt állnak,

várhatóan 2023-ban lépnek működésbe.³⁷ Látható, hogy az adatkezelés hatékonyságának növelése érdekében az adatgyűjtés és -tárolás egy rendkívül komplex rendszerét teremtik meg, amely a gyakorlati alkalmazás során várhatóan számtalan kérdést (így például alapjogi kérdést) is felvet majd.

Irodalomjegyzék

- BLASI CASAGRAN, Cristina: Fundamental Rights Implications of Interconnecting Migration and Policing Databases in the EU. *Human Rights Law Review*, Volume 21, Issue 2, June 2021, <https://doi.org/10.1093/hrlr/ngaa057>
 - CARRERA, Sergio – STEFAN, Marco – CORTINOVIS, Roberto – LUK, Ngo Chun: *When mobility is not a choice. Problematising asylum seekers' secondary movements and their criminalisation in the EU*. CEPS Paper, 2019, <https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2019/12/LSE2019-11-RESOMA-Policing-secondary-movements-in-the-EU.pdf>[20.08.2021]
 - GALLI, Francesca: *Interoperable Law Enforcement Cooperation Challenges in the EU Area of Freedom, Security and Justice*. EUI Working Papers, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, 2019, <https://doi.org/10.2139/ssrn.3333167>
 - JÁNOSI Andrea: The need for interoperability between EU information systems in the area of police and judicial cooperation in criminal matters. *Ügyészégi Szemle*, 2020/3, pp. 61-81.
 - JÁNOSI Andrea: A határigazgatási célú uniós információs rendszerek, valamint az utasnyilvántartási adatállományok bűnüldözési célú alkalmazhatósága. *Infokommunikáció és Jog*, 2020/2, 1-12. o.
 - RIEHLE, Cornelia: FRA Opinion on Interoperability. *Eucrim* 1/2018, p. 21. <https://eucrim.eu/news/fra-opinion-interoperability/> [11.07.2021]
 - WAHL, Thomas: EDPS Further Critical to Interoperability. *Eucrim* 1/2018 <https://eucrim.eu/news/edps-further-critical-interoperability/> [11.07.2021]
 - WAHL, Thomas: Data Protection Experts Give Critical Statement on Planned Interoperability. *Eucrim* 1/2018 <https://eucrim.eu/news/data-protection-experts-give-critical-statement-planned-interoperability/> [11.07.2021]
 - WAHL, Thomas: Works on Interoperability of EU Information Systems Can Start – Legal Framework Established. *Eucrim* 2/2019 <https://eucrim.eu/news/works-on-interoperability-of-eu-information-systems-can-start/> [11.07.2021]
-
-

³⁷ BLASI CASAGRAN: op.cit. p. 441.